

27.9.2002

1100R0019-53

Vapo Oy
Pohjois-Suomen tulosityksikkö
PL 318
90101 OULU

Viite

Asia

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO VAPO OY:N KORENTOSUON
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Vapo Oy on toimittanut Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle Korentosuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus toimii arviointimenettelyssä yhteysviranomaisena.

Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (468/94, muutos 267/99) ja asetuksen perusteella Korentosuon turvetuotantohankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, koska Korentosuon suunniteltu tuotantopinta-ala on yli 150 hehtaaria (YVA-asetus 268/99 6 § kohta 2d).

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on antanut 29.11.2000 lausuntonsa Korentosuon turvetuotantoalueen arviointiohjelmasta.

TIIVISTELMÄ ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Hankkeesta vastaava

Vapo Oy, Pohjois-Suomen tulosityksikkö, PL 318 90101 OULU

Hanke ja sen vaihtoehdot

Korentosuon (entinen nimi Kortesusu) hankealue sijaitsee Utajärven kunnan Sanginjärven kylässä ja se kuuluu Oulujoen vesistöalueeseen, tarkemmin Itäojan osavaluma-alueeseen. Alueesta on 77 hehtaaria sarkaojitettu vuonna 1982 ja loppuosa 113 hehtaaria on pääosin ojitamatonta suota.

Hankkeen tarkoituksena on tuottaa pääasiassa jyrshinturvetta energiaturpeeksi sekä kasvu- ja ympäristöturvetta. Jyrshinpolttoturpeen

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Telefaksi	Www-osoite
Isokatu 9, Oulu Kokkolan toimisto: Torikatu 40 B, Kokkola	PL 124, 90101 Oulu 67100 Kokkola	Vaihde (08) 3158 300 Vaihde (06) 3676 397	(08) 3158 305 (06) 3676 360	http://www.ymparisto.fi/ppo

pääkäyttökohteet ovat Oulun kaupungissa sijaitsevat voimalaitokset ja ympäristöturpeen käyttö keskittyy Utajärvelle ja sen lähikuntiin. Tarvittaessa Korentosuolta voidaan tuottaa myös palaturvetta lähialueen kunnallisille laitoksille. Korentosuon turvetuotantoalueen tarkoituksena on korvata lähivuosina tuotannosta poistuvaa aluetta ja turvata polttoturvetuotimien riittävyys erityisesti Oulun energiahuollossa. Tuotantotoiminta on suunniteltu aloitettavaksi heti hankkeen saatua luvan ja alueen arvioitu tuotantoaika on noin 25-30 vuotta.

Vaihtoehdot

Toteuttamisvaihtoehtona on hankkeen toteuttaminen koko tuotantokelpoisella alueella, eli Korentosuon kuivattaminen turvetuotantoa varten 189 hehtaarin alalta ja turpeen nostaminen (noin 1,5 miljoonaa kuutiometriä). Vesienkäsittelymenetelmäksi on koko alueelle suunniteltu pintavalutus. Lisäksi alueella käytettäisiin virtaamansäätöä huippuvirtaamien tasaamiseksi.

Nollavaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen ja suon jääminen nykyiseen tilaansa.

Asiaan liittyvät muut hankkeet

Korentosuon turvetuotantoalueen toteuttamiseen ei liity muita hankkeita. Hankealueen välittömässä läheisyydessä harjoitetaan lähinnä metsätaloutta. Noin kilometrin päässä Korentosuon hankealueesta pohjoiseen Kiiminkijoen vesistöalueella sijaitsee Vapo Oy:n hallinnassa oleva Sapolassuo, jolla on sarkaojitettu noin 60 hehtaarin alue turvetuotantoa varten. Valmistelu on aloitettu 1970-luvulla ja vuonna 1982 alueella on tuotettu jyrshinturvetta. Vapo Oy tulee mahdollisesti hakemaan Sapolassuolle ympäristölupaa.

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavassa (1993) ja maakuntakaavaluonnoksessa (12.11.2001) Korentosuo on merkitty turvetuotantoalueeksi.

Ympäristövaikutukset arviointiselostuksen mukaan

Vaikutukset kasvillisuuteen

Kesällä 1998 tehdyssä kasvillisuuskartoituksessa, jota täydennettiin erityisesti pintavalutuskentän alueelta syyskuussa 2000, selvitettiin alueella vallitsevat kasvillisuustyypit ja niiden kasvilajisto sekä mahdolliset uhanalaiset ja harvinaiset kasvilajit. Kartoituksessa pyrittiin saamaan riittävä kuva alueen kasvillisuustyypeistä, suon nykytilasta ja luonnon merkittävyydestä. Jos turvetuotanto alkaa Korentosuolla, tuotantoalue muuttuu kasvittomaksi ja paljaaksi alueeksi. Ojitusten vuoksi osa Korentosuon alueesta on menettänyt luonnontilansa. Kasvillisuuskartoituksessa alueella ei tavattu harvinaisia tai uhanalaisia kasvilajeja tai suotyyppisiä, joten Korentosuon ottaminen turvetuotantoon ei vaaranna harvinaisten tai uhanalaisten kasvilajien ja kasvillisuustyyppien esiintymistä.

Vaikutukset linnustoon

Korentosuolla tehtiin pesimälinnustokartoitukset vuosina 1999 ja 2000. Korentosuon hankealueella tavattiin kolme uusimman uhanalaisluokituksen mukaista silmälläpidettävää lajia, joista teeri ja pensastasku ovat suolintuja ja pikkulepinkäinen muu laji. EU:n lintudirektiivin I liitteessä mainituista lajeista alueella tavattiin laulujoutsen, liro, suopöllö ja kapustarinta, jotka kaikki ovat suolintuja. Suomen erityisvastuulajeihin kuuluvat alueella havaituista linnuista laulujoutsen, teeri, liro ja jänkäkurppa. Laskennoissa koottujen tietojen perusteella linnustollisesti paras alue on lähes luonnontilainen Itäojan varsi ja sen eteläpuolinen alue. Lajiston alueellisen tavanomaisuuden ja tiheiden suokeskittymien puuttuessa Korentosuo on luokiteltava paikallisesti merkittäväksi lintusuoksi. Hankkeen toteutuessa pesimälinnusto siirtyy tuotantokentän alueelta muualle. Turvetuotantoalue voi jatkossa toimia muutonaikaisena levähdysalueena, mutta kasvipeitteen häviäminen merkitsee lintujen ruokailumahdollisuuksien heikkenemistä itse tuotantoalueella.

Vaikutukset muuhun eläimistöön

Turvetuotannon aloittaminen Korentosuolla ei juurikaan vaikuta muiden eläinten liikkumiseen alueella.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Korentosuon alue kuuluu Pohjois-Pohjanmaan aapasuoalueeseen. Alueella havaittua EU:n lintudirektiivin liitteen I ja vuoden 2000 mukaisen uhanalaisluokituksen silmälläpidettävää lintulajistoa tavataan yleisesti Pohjois-Pohjanmaan alueella. Korentosuota lähinnä sijaitsevilla Natura 2000-alueilla tavataan vastaavaa kasvillisuutta ja linnustoa kuin Korentosuolla. Turvetuotannon aloittaminen ei vaaranna Utajärven ja sen lähialueiden luonnon monimuotoisuutta.

Maisemavaikutukset

Tuotantokentän alueelta Korentosuo muuttuu kasvittomaksi alueeksi, joka muuttaa jonkin verran suon välitöntä lähimaisemaa, erityisesti kesällä. Ympäristön loivapiirteisyyden ja puustoisuuden vuoksi tuotantoalue ei tule merkittävästi näkymään kaukomaisemassa.

Vaikutukset kulttuuriperintöön

Seutukaavassa Sanginjärven ympäristö on merkitty kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi kohteeksi. Alue sijaitsee noin viisi kilometriä Korentosuolta lounaaseen. Sanginjärven kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue ja Vesalankankaan kivikautinen asuinpaikka sijaitsevat niin kaukana Korentosuosta, ettei turvetuotantohankkeella ole vaikutuksia niihin. Myöskään turvetuotannon pöly- ja meluhaitat eivät tule ulottumaan kyseiselle alueelle.

Vaikutukset alueen käyttömahdollisuuksiin

Korentosuon käyttöä marjastukseen, metsästykseseen ja muuhun virkistyskäyttöön selvitettiin Korentosuon lähialueen vakituksille ja loma-asukkaille postitetulla kyselyllä (117 kpl). Kyselyn vastausprosentti oli 51,3 % ja vastaajista 23 % piti Korentosuota tärkeänä marjapaikkana Utajärvellä. Vastaavasti 23 % vastaajista oli sitä mieltä, että Korentosuo ei ole tärkeä marjapaikka Utajärvellä. Kyselyyn vastanneista pääosan mielestä Korentosuolla ei ole merkitystä metsästyksessä tai sen merkitys on pieni. Kyselyyn vastanneista tai heidän perheenjäsenistään vain 12 % ulkoili Korentosuolla muuten kuin marjastamalla. Vastausten mukaan

Korentosuolla ei ole merkittävää virkistyskäyttöä. Korentosuon hankealueella ei sijaitse retkeily- ja kelkkailureittejä.

Sosiaaliset vaikutukset

Suoalueen ympäristön talouksille tehdyssä kyselyssä tiedusteltiin vastaajan mielikuvaa turvetuotannon hyödyistä ja haitoista. Merkittävimpinä hyötyinä pidettiin kotimaisen polttoaineen saatavuuden turvaamista sekä työllistävyyttä. Merkittävimpänä haittana pidettiin vesistöjen laadun heikkenemistä sekä kalakannan muutoksia. Korentosuon suora ja välillinen työllisyysvaikutus on kaikkiaan noin 16 henkilötyövuotta.

Vesistö- ja kalastovaikutukset

Korentosuon turvetuotantoalueen kuntoonpano ja tuotanto näkyvät selvimmin laskuojan ja Itäojan kokonaistyyppipitoisuuden kohoamisena. Mikäli Itäojan minimiravinteena on typpi, voi Korentosuo aiheuttaa rehevöitymisen lievää lisääntymistä Itäojassa. Sanginjärven veden laatuun Korentosuon pitoisuuslisillä on hyvin vähäinen vaikutus. Korentosuon alapuolisen vesistön merkitystä kalastukselle sekä vesistön ja rantojen käyttömuotoja selvitettiin Sanginjärven ympäristön talouksiin tehdyssä kyselyssä. Korentosuon kuormituksen aiheuttamilla vesistövaikutuksilla ei ole vaikutusta alueen nykyiseen kalastoon ja kalatalouteen. Turvetuotannon aloittamisella ei ole vaikutusta Valkiaisjärveen, koska tuotantoalueen vesiä ei johdeta järveen. Korentosuon aiheuttama kuormitus ei vaikuta oleellisesti Sanginjärven veden laatuun eikä vaikeuta Sanginjärven vesistön ja rannankäyttöä.

Vaikutukset pohjavesialueisiin, kaivoihin ja pienvesiin

Korentosuon turvetuotantoalueella ei ole vaikutusta pohjavesialueisiin eikä kaivoihin. Korentosuon hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse arvokkaiksi luokiteltavia pienvesiä.

Pölyvaikutukset

Korentosuon turvetuotanto saattaa ajoittain hetkellisesti aiheuttaa pölyhaittaa tuotantoaluetta lähimmissä asutuissa talouksissa, jotka sijaitsevat 700 ja 1000 metrin etäisyydellä tuotantokentästä, kun pölyhaitan kriteerinä käytetään hengitettävien hiukkasten ohjearvon ($70 \mu\text{g}/\text{m}^3$) tai 1.1.2005 voimaan astuvan raja-arvon ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) ylitystä. Haitta ei kuitenkaan ole jatkuvaa, koska tuotantotilanteet kentällä vaihtelevat ja pöly kulkeutuu vallitsevan tuulen suuntaan. Muiden talouksien etäisyys turvetuotantoalueelle on niin pitkä, ettei Korentosuon turvetuotanto aiheuta niihin pölyhaittaa.

Meluvaikutukset

Korentosuon turvetuotannon ja kunnostuksen eri työvaiheet eivät aiheuta melulle annettujen ohjearvojen ylityksiä asuinrakennuksissa. Hankealueen kuivatusvesien johtamisessa pintavalutuskentälle käytetään sähköpumppaamoa, joka ei aiheuta meluhaittaa.

Liikennevaikutukset

Mikäli Korentosuolla kuljetetaan turvetta keskimäärin 20 kuormaa vuorokaudessa, kestävät turvetoimitukset yhtäjaksoisesti noin 1-1,5 kuukauden ajan vuosittain. Sanginkylässä kuljetusreittien varrella ei ole erillisiä kevytliikenneväyliä. Turveliiikenne vaikuttaa hankealueen

läheisyydessä erityisesti liikenneturvallisuuden heikkenemisenä ja jonkin verran myös pölyämisenä, meluna sekä ilmanpäästöinä.

Muut ympäristövaikutukset

Korentosuolle laaditaan jätehuoltosuunnitelma turvetuotantotoiminnan alkaessa. Urakoitsijat toimittavat jäteöljyn, ongelmajätteet sekä sekajätteen Korentosuon tukikohta-alueen jätekatokseen. Sekajäte toimitetaan kaatopaikalle ja jäteöljy sekä ongelmajäte ongelmajätelaitokselle.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Arviointiselostuksesta jätettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 12 kirjallista kannanottoa ja lausuntoa. Seuraavassa tuodaan esiin lausunnoissa ja mielipiteissä esitetyt keskeisimmät näkökohdat.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry esittää hankkeen tarkoituksesta seuraavaa: Vanhojen tuotantoalueiden poistuminen tuotannosta Pohjois-Pohjanmaalla ei edellytä uusien turvesoiden käyttöönottoa energiahuollon turvaamiseksi. Turve on tuettuna edullinen verrattuna puuhun ja peltobiomassoihin, joidenka tuottamisen taloudelliset hyödyt ja ympäristövaikutukset, kuten turpeen tuotannonkin, jäävät lähelle tuotantopaikkaa. Lisäksi on otettava huomioon, että käyttökelpoiset turvevarat riittävät nykykäytöllä vuosisadaksi ja toteutuessaan tämä tarkoittaa lähes kaiken vanhemman suolunnon tuhoutumista suojelualueiden ulkopuolella ja on näin jyrkässä ristiriidassa esimerkiksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Tämä näkökulma on otettava huomioon 0-vaihtoehtoon tarkastelussa, eri vaihtoehtojen vertailussa ja hankkeen yhteiskunnallisissa perusteluissa.

Hankkeen toteuttamisvaihtoehtoista luonnonsuojelupiiri lausuu, että olisi ollut kohtuullista selvittää ja selostaa, miksi Korentosuo otetaan ensin käyttöön Sapolassuon sijasta, koska Sapolassuolla tuotantoa on jo ollut ja sen tila on ehkä ympäristöä kuormittavampi kuin Korentosuon nykyisellään. Olisi tullut selvittää vertailua varten vaihtoehto, jossa tuotanto jakaantuu Sapolassuolle sekä Korentosuolle, mutta Korentosuolle vain jo sen sarkaojitetulle alalle. Luonnontilainen osa Korentosuota jäisi tuotannon ulkopuolelle.

Turvetuottajan vastuu on laajennettava koskemaan kaikkia hankkeen johdosta syntyviä kuivatusvesiä, eikä vain tuotantoalan kuivatusvesiä. Ennen ympäristöluvan hakemista on selvitettävä, voidaanko rakentaa pintavalutuskenttää, joka ottaisi vastaan myös erityisojien kautta tulevat kuivatusvedet.

Selostuksesta ei käy ilmi, mitä hankkeesta vastaava tarkoittaa turvetuotannon lähiympäristöön kohdistuvilla haitallisilla ympäristövaikutuksilla, jotka jäisivät pois hankkeen jäädessä toteutumatta. Selostuksessa väitetään, että Korentosuon tila ei muuttuisi, jos 0-vaihtoehto ei toteutuisi. Tilanne on kuitenkin päin vastainen, sillä alue ei pysyisi nykytilassaan vaikka sille ei tehtäisi mitään. Arviointiselostuksen väite nollavaihtoehtoon olemattomista vesistövaikutuksista on sekä kummallinen että asiaton, sillä turvetuotannon vesistöä kuormittava vaikutus on tosiasia ja hankkeen toteuttamatta jättämisellä olisi myönteinen vaikutus

alapuoliseen vesistöön ja varsinkin Itäjoaan. Lisäksi hankkeen jäädessä toteutumatta Itäjoan ympäristön jäljellä olevat soidensuojelulliset arvot säilyisivät sekä Itäjoan latvavedet jäisivät luonnontilaan virtaamaan ojittamattoman alueen halki. Itäjoan säilyminen nykytilassa olisi vesiensuojelullisestikin merkittävä hyöty itse Itäjoalle sekä Sanginjärvelle ja Sanginjoelle.

Metsä- ja peltobiomassa turvetta korvaavana energiahuollon raaka-aineena työllistää turpeennostoa enemmän ja näin korvaavan tuotannon kehittyminen kuuluu 0-vaihtoehtoon hyötyihin.

Hankkeen vaikutuksista luonnonsuojelupiiri esittää, että koko hankealue on kartoitettava sekä kasvillisuudeltaan että linnustoltaan. Vaikutuksista kasvillisuuteen todetaan, että on kartoitettu Kupsussuon kasvillisuus ja maisema ja että kukin suo on omintakeinen ja vaatii siksi oman kartoituksensa. Luonnonsuojelupiiri olettaa kuitenkin, että Korentosuollakin on käyty. Arviointiselostuksen teksti on harhaanjohtava ja yksinkertaistava väittäessään, että Korentosuolla ei tavattu harvinaisia tai uhanalaisia lajeja tai suotyyppejä. Ympäristövaikutusten arvioinnissa pitäisi huomioida muukin kuin vain uhanalainen luonto. Itäjoan luonnontilainen luhtainen varsi on vähintäänkin paikallisesti arvokas, sillä erilaiset korpityypit suoluonnossamme ovat uhanalaisimpia, jota tietoa ei selostuksesta löydy. Lukija jää kaipaamaan yva-selostuksesta asiallista ja paikkansapitävää arviointitietoa vähättelyn ja väärän tiedon levityksen sijaan.

Hankkeen vaikutuksista linnustoon luonnonsuojelupiiri lausuu, että selostuksessa todetaan pesimälinnuston siirtyvän muualle. Maanmuokkauksen harjoittajien vastuulla on sopivien pesäpaikkojen supistuminen ja huonontuminen ja tästä aiheutuva kantojen heikkeneminen ja uhanalaistuminen. Tämä vastuu kannetaan arvioimalla, voidaanko luontotyyppejä enää tuhota vaarantamatta lajien suotuisaa tasoa.

Vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen luonnonsuojelupiiri lausuu, että selostuksessa todetaan luonnon monimuotoisuuden perustuvan luonnon monimuotoisuuteen. Tyypillisen ylläpitäminen on luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä oleellista, siihen ei riitä jokunen luonnonsuojelualue. Korentosuon ottaminen turvetuotantoon vähentää seudun monimuotoisuutta.

Hankkeen vesistö- ja kalastovaikutuksista luonnonsuojelupiiri lausuu, että Sanginjoen suurimpia ongelmia ovat liettyminen ja umpeenkasvu sekä leväkasvustot. Happamuus on ajoittain kriittinen kaloille ja ravuille ja ajoittain on myös hapen puutetta. Vesistön käyttökelpoisuusluokka on tyydyttävä, paikoin välttävä ja minimiravinteena on typpi. Tilanteen korjaamiseksi on käynnistetty Sanginjoen vesiensuojeluprojekti vuonna 2000. Kokemukset osoittavat, että vesistön rehevöitymisen katkaisu on pitkälinen prosessi ja hoitokalastuksen lisäksi tarvitaan kuormituksen pienentämistä valuma-alueilla. Vesistön kannalta haitallisinta on typpi, jota turpeennostoalueet päästävät ja jo pienet typen lisäykset ovat merkittäviä, sillä turvetuotantoalueiden typpi on suoraan käyttökelpoista vesistön perustuotannolle. Myös eristysojien kautta tulevat tuotantoalueen ulkopuoliset kuivatusvedet on huomioitava, koska niiden vesistökuormitus ei voi olla luonnonhuuhtouman kaltainen. On olemassa myös tutkimus, jonka mukaan turpeesta näyttää olevan haittaa sekä lohikalojen mädin

selviytymiselle että niiden poikasten kasvulle. Hankkeen vesistö- ja kalastovaikutuksia arvioidaan selostuksessa hakijan kannalta myönteisesti. Alapuolisen vesistön tila huomioon ottaen hanke ei ole vesiensuojelullisesti hyväksyttävissä. Tilannetta parantaisi se, että ympäristölupa rajattaisiin koskemaan vain jo sarkaojitettua 76,5 hehtaarin aluetta. Näin myös suurin osa suon luontoarvoista voisi säilyä ennallaan.

Luonnonsuojelupiiri toteaa hankkeen pölyvaikutuksista seuraavaa: Arviointiselostuksessa todetaan, että luonnossa syntyneet hiukkaset ovat vaarattomampia terveydelle kuin polttoperäiset hiukkaset, mutta ei huomioida sitä, että turpeen kaivuun ja käytön eri vaiheissa syntyy molempia hiukkasia.

Hankkeen ilmastovaikutuksista luonnonsuojelupiiri toteaa, että YVA-lain 2 §:n luetteloa ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkasteltavista välittömistä ja välillisistä vaikutuksista on arviointiohjelman johdannossa siteerattu väärin, koska johdannon luettelosta puuttuu hankkeen vaikutusten arviointi ilmastoon. Varsinkin Pohjois-Pohjanmaan maakunnan tasolla turpeen energiakäytön merkitys hiilidioksiditaseeseen on suuri ja kunkin tuotantoon otettavan suon merkitys näihin päästöihin on arvioitava, niin myös Korentosuon. Yhteysviranomaisen ei tule hyväksyä turvetuottajien laiminlyöntiä tältäkin osin, vaan sen tulee vaatia YVA-lain säädösten tiukkaa ja asianmukaista noudattamista. Vähintään on ilmoitettava, miksi ilmastovaikutuksia ei ole selvitetty.

Korentosuon ympäristövaikutusten arvioinnista puuttuu vaihtoehtojen vertailu. Sitä voikin pitää turvetuotantohankkeen vajavaisena ympäristöselvityksenä. Luonnonsuojelupiirin suorittamassa vaihtoehtojen vertailussa toteuttamatta jättäminen osoittautuu parhaaksi vaihtoehdoksi: se estää ympäristöhaittojen toteutumisen sekä edesauttaa turvepölyn korvaamista uusiutuvilla biopolttoaineilla ja tätä kautta keventää Suomen ja maakunnan hiilidioksidipäästökuormaa.

Metsähallitus toteaa lausunnossaan, että sillä ei ole huomautettavaa arviointiselostuksesta. Tuotantoalueen läheisyydessä on hyvin vähän valtion maata, joten hankkeella ei todennäköisesti ole vaikutusta Metsähallituksen toimintaan.

Oulun lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto katsoo lausunnossaan, että ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu riittävän kattavasti. Lääkintöhallituksen kumotun yleiskirjeen (n:o 1664/1978) suosituservoa pölyn leviämisen viihtyisyyshaittarajasta ei voi pitää suoraan viihtyisyyshaittaa osoittavana rajana. Todennäköisesti viihtyisyyshaittaa voi esiintyä jo kyseistä suosituservoa alhaisemmilla pitoisuuksilla. Pölyn haitallisten vaikutusten vähentämiseen tähtääviin toimiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Koska Sanginjärvellä ja Sanginjoen vesistöalueella on merkittävää virkistyskäyttöarvoa, tulee myös talviajan vesistövaikutukset tarkastella tarkoin. Onko mahdollisesti talviaikaisella kuormituslisäyksellä Sanginjärven happitilannetta heikentävä vaikutus ja heijastuvatko vesistövaikutukset myös kesäajalle.

Kainuun työvoima- ja elinkeinokeskuksen lausunnossa todetaan, että arviointiselostuksessa on hankittu vaaditut tiedot kalastuksesta Sanginjärvellä. Lupahakemuksessa on tarpeen esittää tarkemmin olemassa

olevat tiedot Sanginjärven kalastosta ja kalastuksesta. Muutoin TE-keskuksella ei ole arviointiselostukseen huomautettavaa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lausunnossaan, että hanke on seutukaavan mukainen. Itse tuotantoalueella ei ole arvioitu olevan mainittavia vaikutuksia Sanginkylään. Myös purkuvesien vaikutukset Sanginjärveen on arvioitu hyvin vähäisiksi johtuen siitä, että tarkoituksena on käyttää laadukkaita vesiensuojelun ratkaisuja. Turpeen kuljetukset lisäävät raskasta liikennettä ja paikallisesti lisäys on merkittävä. Arviointiselostuksen kahdesta vaihtoehtoisesta reitistä Utajärven kautta Oulun suuntaan kulkeva tiestö (seututie 837 ja valtatie 22) vastaisi hieman pidemmästä matkasta ja Sanginkylän liikenneturvallisuuskysymyksistä huolimatta paremmin turvekuljetusten vaatimuksia.

Aino Luukinen katsoo mielipiteessään, ettei Korentosuon turvetuotannon aloittamiselle tule antaa lupaa hankkeen negatiivisten ympäristövaikutusten vuoksi. Aino Luukinen ja Lasse Luukinen omistavat tuotantoalueeseen rajoittuvan Lamminvaara-tilan RN:o 28:46, jonka arvot Korentosuon turvetuotanto Aino Luukisen kokemuksen mukaan tuhoaisi täydellisesti. Turvetuotanto tuhoaisi myös maa-alueemme käytön metsästysmaana. Sanginjärven tila ja arvo, joka huononisivat entisestään, jos lisää valumavesiä ohjattaisiin siihen. Myös turvekuljetuksien tuoma lisä raskaaseen liikenteeseen tiellä on merkittävä negatiivinen tekijä.

Tuula Perkkiö omistaa Sanginjärven rannalla Isopelto-nimisen tilan. Turvetuotannon aiheuttamalla fosfori- ja typpikuormituksella on jo muutoinkin heikentyneeseen Sanginjärven vedenlaatuun huomattavan negatiivinen vaikutus eikä Sanginjärvi matalana järvenä kestä turvetuotannosta johtuvaa veden fosfori- ja typpikuormitusta. Sanginjärven ekosysteemi ei kestä enää Korentosuon suunnitellun turvetuotannon aloittamista ja järven virkistyskäyttö alentuu. Korentosuon turvetuotannon aloittamiselle ei tule antaa lupaa hankkeen Sanginjärveen aiheutuvien negatiivisten ympäristövaikutusten vuoksi.

Sanginjärven ympäristön maanomistajat ja kesämökkiläiset, Pentti Hamari ym., yhteensä 41 allekirjoittajaa vastustavat Korentosuon turvetuotantosuunnitelmaa ja vesien valuttamista Itäojan kautta Sanginjärveen ja edelleen Oulujokeen. Edes puhdistettujen pintavesien laskemista Sanginjärveen ei hyväksytä, sillä Sanginjärvi on jo riittävästi kärsinyt Itäsuon turvetuotannosta. Sanginkylälle ei toivota enää yhtään turvetyömaata.

Sirkka Vitikka vaatii, ettei Korentosuon turvetuotannon aloittamiselle tule antaa lupaa. Vitikan omistama metsätila on paitsi metsätalous-, myös virkistyskäytössä. Turvetuotanto aiheuttaa melua, pölyä, saasteita ja läpikulkuliikennettä, jotka tuhoavat metsän virkistyskäyttömahdollisuudet kuten marjastuksen, sienestyksen ja metsästyksen. Ei ole selvitetty tulipalovaaran lisääntymistä ja metsäpalon mahdollisia jälkisammutuskustannuksia. Sanginjärven kesäasukkaana katsoo, ettei järven tila salli lisäkuormitusta.

Kalevi Vitikka vaatii, että turvetuotannon aloittamiselle ei tule antaa lupaa. Sanginjärven tila ei salli lisäkuormitusta.

Salme ja Pentti Hamari vaativat, että Vapo Oy:lle ei tule myöntää lupaa Kortesuon turvetuotantohankkeelle. Sanginjärvestä tulisi turvetuotantovesien lieteallas. Sanginjärvi ei kestä enää minkäänlaista lisäkuormitusta. Haittavaikutukset olisivat voimakkaita myös Sanginjoessa ja Oulujoessa. Sanginjoen vesi on jo nykyisin kokonaan kelpaamatonta virkistys- tai muuhun käyttöön. Omistamme tilan Rantala Rn:o 4:60 Sanginjärven rannalla. Ratkaiseva muutos huonompaan alkoi kun turvetuotanto aloitettiin Itäsuolla.

Kyllikki ja Tauno Tervonen ym. yhteensä 16 allekirjoittajaa vastustavat Vapo Oy:n Korentosuon turvetuotantohanketta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on kuuluttanut arviointiselostuksen nähtävillä olostä. Arviointiselostus ja kuulutus ovat olleet nähtävillä 27.5. – 26.7.2002 välisen ajan Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa sekä Utajärven kunnanvirastossa, Utajärven pääkirjastossa ja Sanginkylän kyläkonttorissa. Kuulutus arviointiselostuksen nähtävillä olostä julkaistiin sanomalehti Kalevassa 24.5.2002. Hanketta ja ympäristövaikutusten arviointia koskeva yleisötilaisuus pidettiin Sanginkylän Sangin pirtillä 28.5.2002.

Em. kuulutuksen mukaan jokaisella on oikeus esittää mielipiteensä hankkeesta. Kannanotot tuli toimittaa kirjallisina viimeistään 26.7.2002 Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostus sisältää pääpiirteittäin YVA-asetuksen 12 §:n edellyttämät seikat. Seuraavassa esitetään ympäristökeskuksen lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta YVA-asetuksen 12 §:n mukaisessa järjestyksessä.

1) Hanke ja sen toteuttamisvaihtoehdot

Arviointiselostuksessa on vain yksi varsinainen toteuttamisvaihtoehto, jonka sisälle ei ole jätetty liikkumavaraa. Näin ollen YVA-menettelyn periaate ei täysin toteudu, vaan arviointiselostuksen sisältö lähestyy lupahakemusta. Esim. hankkeen rajaaminen jo sarkaojitetulle alueelle, jota Kainuun työvoima- ja elinkeinokeskus on esittänyt vaihtoehtona arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa, olisi voinut olla yhden toteuttamisvaihtoehdon lähtökohtana.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehtojen tarkastelu ei ole ollut riittävää.

2) Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset

Arviointiselostuksessa esitetään ko. hankkeen aikaisemmat suunnitteluvaiheet ja hankkeen edellyttämä lupaprosessi.

3. Tiedot ympäristövaikutuksista koskevista laadituista selvityksistä

Käytetyt ja laaditut selvitykset kuvataan arviointiselostuksessa riittävän tarkasti. Vesiensuojeluasioihin perehtymättömälle purkuvesistön kuvaus ja Korentosuon kuormituksen kuvaus ovat osittain melko vaikeasti ymmärrettäviä.

4) Vaikutusalueen raja

Hankkeen alapuolinen vesistö on kuvattu riittävän laajasti.

5) Selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin

Näitä asioita on arviointiselostuksessa kuvattu riittävästi.

6) Hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, kuvaus toiminnasta ja arvio jätteiden ja päästöjen laadusta ja määrästä ottaen huomioon hankkeen suunnittelu-, rakentamis- ja käyttövaiheet mahdollinen purkaminen mukaan lukien

Hankkeen keskeiset ominaisuudet, tekniset ratkaisut ja toiminnan kuvaus kerrotaan arviointiselostuksessa pääosin riittävällä tavalla.

7) Arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto sekä arvioinnissa ja aineiston hankinnassa käytetyt menetelmät ja niihin sisältyvät oletukset ja keskeiset epävarmuustekijät

Arvioinnissa käytetty aineisto ja käytetyt menetelmät kuvataan riittävällä tavalla ja ymmärrettävästi. Käytetyistä tiedoista ja laadituista selvityksistä annetaan monelta osin kuva, ettei niihin juurikaan sisälly epävarmuustekijöitä. Niitä liittyy erityisesti vesistökuormituksen laskentaan sekä vesistövaikutusarviointiin arviointiselostuksessa esitettyä enemmän. Asiaa kuvataan lähemmin kohdassa 8.

Koska arviointiselostuksessa on vain yksi toteuttamisvaihtoehto, ympäristövaikutusten arviointimenettelyn keskeinen anti, eri vaihtoehtojen monipuolinen tarkastelu, jää puutteelliseksi.

8) Selvitys ympäristöstä sekä arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä, mukaan lukien arvio mahdollisista ympäristöonnettomuuksista ja niiden seurauksista

Hankkeen vesiensuojeluratkaisut ja vesistökuormitus

Toteuttamisvaihtoehto

Arviointiselostuksen kohdassa 4.2.1 vedenkäsittelymenetelmät on jaoteltu "perustason menetelmiin" ja "ns. tehostettuihin menetelmiin". Eniten käytetyksi tehostetuksi menetelmäksi todetaan pintavalutus. Tekstistä ei käy ilmi, mihin em. jaottelu perustuu. Pintavalutuksen tai sitä vastaavan muun käsittelyn voidaan katsoa kuuluvan nykyisin valumavesien perustason käsittelyyn uusilla turvetuotantohankkeilla.

Pintavalutukseen tulee liittyä yläpuolinen kiintoaineen laskeutus, jolla estetään pintavalutuskenttien ennenaikainen "tukkeutuminen" ja pidennetään ko. alueiden tehokasta toimintaikää. Korentosuon vesiensuojelusuunnitelmassa ei ole pintavalutuksen yläpuolella varsinaista kiintoaineen laskeutustilaa tai allasta. Virtaaman säädöllä varustettu ojasto ja pumppausallas ovat riittämättömiä kyseiseen tarkoitukseen. Tyhjennettävä laskeutustila olisi tarpeen ainakin pintavalutuskentälle 1 johdettaville vesille. Yhtenä mahdollisuutena voitaisiin selvittää tyhjennettävien laskeutustilojen rakentamista virtaamansäätöpatojen yhteyteen.

Suunnitelmassa on esitetty kuivatusvesien johtaminen pumppaamon ohi, mutta tekstistä puuttuu kuvaus siitä, milloin kuivatusvedet johdetaan pumppaamon ohi. Selostuksesta puuttuu myös kuvaus vesiensuojeluratkaisujen toimivuuteen liittyvistä häiriötekijöistä, jotka aiheuttavat ohijuoksutusta ja miten ne on otettu huomioon suunnittelussa, varmistetaanko pumppaamon toiminta esim. aggregaatilla sähkökatkosten aikana ohitusten välttämiseksi, joudutaanko ohijuoksutukseen esim. keväällä ylivalumien aikana, joudutaanko ohittamaan pitkään jatkuvan voimakkaan sadejakson aikana jne.? Suunnitelmasta ei ole selvästi nähtävissä, miten kiintoaineen laskeuttaminen tapahtuu ohituksen aikana. Kuivatusvesien ohitus tulee mitoittaa ja suunnitella siten, että tuotantoalueen ojastossa ja laskeutusaltaissa säilyy riittävästi laskeutustilaa ohituksen aikana kiintoaineen pidättämiselle.

Suunnitelmassa ei ole kerrottu sarkaojien lietteenpidättimien tyyppiä, joten niiden toimivuutta tai padotusvaikutusta ei voida arvioida.

Virtaamansäätöpadoille saattaa löytyä suunnitelmassa esitettyä varmemmin toimivia rakenneratkaisuja. Virtaaman säädön toimintavarmuus on Korentosuon ominaisuudet huomioonottaen hyvin tärkeää.

Pintavalutuskentällä 1 näyttäisi olevan hyvät toimivuusedellytykset. Kenttä on luonnontilainen, sen koko, kaltevuus, pinnanmuodot ja turvepaksuus ovat tarkoitukseen soveltuvia. Virtauksen mahdollista lievää painottumista kentän itäosaan voi tarvittaessa eliminoida jatkamalla hieman jako-ojaa. Toimintaedellytyksiin kuuluvat myös turpeen kemialliset ominaisuudet, esim. kuormituslaskelmissa oletettu liuenneen fosforin tehokas pidätyminen kentälle edellyttää mm., että sen pintaturpeessa on riittävästi fosforia sitovia kationeja, erityisesti rautaa. Tältä osin kentän puhdistustehoa ei ole arviointiselostuksen tietojen perusteella arvioitavissa.

Pintavalutuskenttä 2 on kooltaan alimittainen ja toiminee tuotantoaluetta koskien lähinnä kiintoaineen pidättäjänä. Kentän toimintaa tehostanee se, ettei se pääosaltaan liene kesäaikaan käytössä, jolloin kentälle muodostuva kasvillisuus ehtisi sitoa alueelle kerääntynyttä kiintoainetta ja ravinteita ennen seuraavaa talvikautta. Kenttä 2 toimii osittain myös eristysojavesien pintavalutusalueena ympärivuotisesti, mikä on myös otettava huomioon toimivuusedellytyksiä tarkasteltaessa.

Eristysojat kokoavat ulkopuolisia vesiä laajalta 406 hehtaarin alueelta. Eristysojien aiheuttaman kuormituksen vähentämistä varten suunniteltujen

kahden lietetaskun ja pintavalutusalueen mitoitustietoja ei ole esitetty. Suunnitelmaa tulee tältä osin tarkentaa jatkosuunnittelussa.

Eristysojien aiheuttamaa kuormitusta tulee vähentää vesimääräperusteisesti mitoitetuilla laskeutus- ja pintavalutusratkaisuilla. Eristysojavesien tehokas puhdistus kiintoainesta laskeuttamalla ja sen jälkeinen pintavalutus on alapuolisen vesistön kuormittuneisuus huomioon ottaen tärkeää. Arviointiselostuksessa esitetyt kuntoonpanoa varten sarkaojitetulta alueelta mitatut suhteellisen suuret fosfori-, typpi- ja rautapitoisuudet viittaavat siihen, että myös eristysojien aiheuttama kuormitus saattaa olla suhteellisen voimakasta. Eristysojat lisäävät Korentosuo- turvetuotannon aiheuttamaa vesistökuormitusta myös johtamalla suon valuma-alueen valumavedet suon kautta suotautumisen sijasta suon ohi kohti alapuolista vesistöä. Hyvin toimivilla eristysojien vesiensuojelurakenteilla voidaan myös tätä kuormitusta vähentää. Ko. suo on luonnontilaisena toiminut ja toimii luonnontilaisilta osiltaan edelleen pintavalutusalueen tavoin, koska suon valuma-alueen vedet suotautuvat suon kautta. Lisäksi eristysojien ojaeroosio ja niiden kuivatusvaikutus aiheuttavat vesistökuormitusta. Eristysojien maalajitietoja ja eroosioherkkyyttä ei ole kuvattu. Mitoitustietojen ja muun tarkemman eristysojien vesiensuojeluratkaisujen kuvauksen puuttuessa niiden toimivuutta ja edelleen eristysojien vesistökuormitusta ei voida tässä yhteydessä riittävästi arvioida. Ilmeistä kuitenkin on, että huuhtoumat ovat nykyisen suunnitelman mukaisesti toteutettuna selvästi arvioselostuksessa esitettyä suurempia.

Edellä mainittuihin seikkoihin liittyvin kuntoonpanosuunnitteluvaiheessa tehtävin tarkennuksin ja parannuksin hankkeen toteuttamisvaihtoehdon vesiensuojelu on mahdollista saattaa hyvälle tasolle.

Toteuttamisvaihtoehdon kuormitusvaikutus on selvästi arviointiselostuksessa esitettyä suurempi. Lisäksi olisi uhkaa poikkeuksellisissa olosuhteissa tapahtuvalle normaalia suuremmalle kuormitukselle, jos hanke toteutettaisiin sellaisenaan arvioselostuksessa esitetyn vesiensuojelusuunnitelman mukaisesti.

Arviointiselostuksen vesistökuormitusarviointiin liittyy lisäksi seikkoja, jotka ovat johtaneet hankkeen aiheuttaman kuormituksen jonkinasteiseen aliarviointiin. Asiaa kuvataan lyhyesti seuraavassa. Turvetuotantoalueen aiheuttamasta kuormituksesta on vähennetty luonnonhuuhtouman osuutena Vitmaojan luonnontilaisen valuma-alueen huuhtouman keskiarvo vuosilta 1991-2000. Arviointiselostuksessa ei ole tuotu lainkaan esille tähän liittyviä epävarmuustekijöitä. Vitmaojan huuhtoumien käyttöä sellaisenaan on arvosteltu mm. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen alueen turvetuotantosoiden käyttö- ja kuormitustarkkailuraportissa vuodelta 2000. Kyseistä vuotta voidaan käyttää myös esimerkkinä epävarmuustekijöistä. Vitmaojan keskivaluma oli kesällä 2000 3,6 kertaa suurempi kuin pintavalutuskentällisten tarkkailusoiden keskivaluma. Koska huuhtouma saadaan kertomalla pitoisuus valumalla em. seikat ovat johtaneet luonnonhuuhtouman oleelliseen yliarviointiin tuotantokautta 2000 koskien, mikä on vaikuttanut merkittävästi myös käytettyyn (Vitmaojan) luonnonhuuhtouma-arvoon, joka on vuosilta 1991-2000. Kun luonnontilainen suo kuivatetaan turvetuotantoa varten ja edelleen tuotantovaiheessa kesäajan valumat ovat kirjallisuustietojen perusteella päinvastoin suurempia kuin ne olisivat samalta suolta luonnontilan

vallitessa. Erityisen suuria valumat ovat kuntoonpanovaiheessa suon ns. tyhjenemisvalunnan aikana. Toisena esimerkkinä arviointiselostuksessa käytettyjen luonnonhuuhtouma-arvojen epäluotettavuudesta mainitaan tässä yhteydessä vielä v. 1998, jolloin mitatut virtaamat on todettu mm. ko. vuoden tarkkailuraportissa virheellisiksi ja niitä ei ole käytetty luonnonhuuhtouman arvioinnissa päinvastoin kuin Korentosuo arviointiselostuksessa.

Vitmaojasta mitatut ainepitoisuudet ja huuhtoumat ovat suurempia kuin muilla luonnontilaisilla alueilta tehdyissä seurannoissa on todettu, mikä on tuotu ilmi myös tarkkailun vuosiraportoinnissa. Olettaen, että Vitmaojan valuma-alue on täysin luonnontilainen, siitä mitatut luonnontilaiseksi alueeksi suuret typpi-, fosfori- ja rautapitoisuudet viittaavat runsasravinteiseen maaperään. Näin ollen yksinomaan Vitmaojan seurantatulosten käyttökelpoisuutta yleisenä luonnonhuuhtouma-arvojen lähteenä ko. arviointiselostuksen nettokuormituskeskiarvoja laskettaessa voidaan tässäkin suhteessa kritisoida. Vertailun vuoksi mainittakoon vielä, että arviointiselostuksen luonnonhuuhtouma-arvo on ympärivuotiseksi huuhtoumaksi muutettuna esim. kokonaisfosforia koskien jotakuinkin yhtä suuri kuin alueellisesti kattavan valtakunnallisen aineiston perusteella saatu kokonaisfosforihuuhtouma metsätalouskäytössä olleilta alueilta (Kortelainen ja Saukkonen 1998) ja noin kaksinkertainen verrattuna luonnontilaisten alueiden keskimääräisiin huuhtoumiin (Kortelainen ym. 1999, Kortelainen 2002).

Tässä yhteydessä selvitetyn perusteella ympäristökeskus toteaa, että kuormituslaskelmissa käytettävät luonnonhuuhtouma-arvot on arvioitava uudelleen. Tällöin tulee selvittää hydrologista ja limnologista asiantuntemusta ja kirjallisuustietoja käyttäen, millä perusteilla luonnonhuuhtouma on luotettavimmin arvioitavissa. Tältä pohjalta saatavia luonnonhuuhtouma-arvoja käyttäen voidaan saada uusi, luotettavampi arvio ns. nettokuormituksesta. Mahdollisessa ympäristölupahakemuksessa luonnonhuuhtouma tulee arvioida em. pohjalta uudelleen. Arvioinnissa edelleen ilmenevät epävarmuustekijät tulee tällöin myös esittää.

Tarkkailusoiden virtaamamittauksiin sisältyy puutteita, jotka puolestaan ovat vähentäneet merkittävästi ns. bruttokuormituksen arvioinnissa käytettyjen Vapo Oy:n pintavalutuskentällisten soiden tuotantokauden aikaista keskivalumaa. Merkittävimpiä tässä suhteessa ovat kuormitustarkkailun vuosiraporteista selviävät ongelmat mitata kuormitusmittaussoiden suurimpia ylivirtaamia osalla tarkkailupaikoista. Tämä on johtanut ko. tarkkailukohteilla huuhtoumien selvään aliarviointiin. Turvetuotantoalueiden kuivatusvesien ainepitoisuuksien kasvu painottuu voimakkaasti ylivalumatilanteisiin, jolloin vedenlaatu-äyhteitä on otettu verraten vähän. Myös viimeksimainittu seikka aiheuttaa epävarmuutta saatuihin kuormituslukuihin.

Sarkaojitetun alueen laskuojasta mitatut suuret fosfori-, typpi- ja rautapitoisuudet osoittavat, että Korentosuo turvetuotantohankkeen toteutuessa valumavesien mukana tulee todennäköisesti huuhtoutumaan huomattavasti keskimääräistä turvetuotantoalueiden tasoa enemmän kasviraavinteita ja rautaa. Rehevöitymisen kannalta kriittisintä on fosfaattifosforin voimakas huuhtoutuminen. Em. tulee ottaa huomioon laadittaessa lupahakemuksen kuormitusarviota. Huomattavan suuret

valumavesien pitoisuudet korostavat toisaalta myös hyvin tehokkaiden vesiensuojeluratkaisujen merkitystä, joilla em. huuhtoumia vähennetään, semminkin kun alapuolisen vesistön tila edellyttäisi siihen kohdistuvan kokonaiskuormituksen vähentämistä nykyisestä.

Ko. tarkkailusoiden kuormituslukuihin liittyvät epävarmuustekijät ja muut em. näkökohdat tulee ottaa mahdollista ympäristölupahakemusta varten laadittavissa kuormitustarkasteluissa huomioon.

Arviointiselostuksen mukaan muiden vuodenaikojen kuormituksen arvioinnissa on käytetty hyväksi myös Piipsannevan sekä Lumiaavan tuotantoalueilta saatuja tarkkailutuloksia. Ns. nettokuormitus on saatu vähentämällä Vitmaojan luonnontilaisen valuma-alueen huuhtouman keskiarvo vuosilta 1991 – 2000 ns. bruttokuormituksesta. Myös syksyä, talvea ja kevättä koskevat luonnonhuuhtouma-arvot tulee tarkistaa hydrologista ja limnologista asiantuntemusta ja kirjallisuustietoja käyttäen.

Arviointiselostuksen mukaan vuosien väliset vaihtelut ovat suuria ja Pohjois-Suomessa korostuu kevään (ajoittuu useana vuonna myös talvijaksoon) osuus vuosikuormituksesta, jolloin lyhyessä ajassa purkautuu suuri osa vuoden kokonaiskuormituksesta. Arviointiselostuksen mukaan vuosikuormituksen arviointi on suuntaa antava, koska ympärivuotista tarkkailua on vasta muutamalta vuodelta ja kohteelta. Em. huolimatta arviointiselostuksen arviot Korentosuo- turvetuotantoalueen nettovesistökuormituksesta ovat keväällä ja syksyllä nollija tai enintään hyvin pieniä. Luonnonhuuhtouman arvioinnissa on lähtökohtana luonnontilainen suo ja sieltä suodattamalla purkautuvat vedet, mitä täydentää tässä tapauksessa luhtainen ja edelleenkin luonnontilainen ylivalumien aikana kosteikkona toimiva puronvarsialue. Sen sijaan turvetuotantoon otettaessa vedet puhdistetaan luonnontilaiseen Kortesuohon nähden vähäisellä, vaikkakin hyvin toimivalla pintavalutusalueella. Tätä taustaa vasten tuntuu uskomattomalta, että turvetuotantoon otto arviointiselostuksessa esitetyn mukaisesti jopa vähentäisi kuntoonpanovaiheessa esim. kiintoainehuuhtoumia kevään lumensulamiskaudella ja syksyllä sekä tuotantovaiheessakin nettokuormitus olisi vastaavasti erittäin pieni. Osaltaan selitystä löytynee näiltäkin osin luonnonhuuhtouman arvioinnista, mutta myös käytettyjen turvetuotantoalueiden kuormituslukujen edustavuuteen on syytä kiinnittää huomiota. Hydrometeorologiset olosuhteet vaihtelevat huomattavasti eri vuosina. Kuormituksen muodostumisen kannalta kriittisissä olosuhteissa kuormitus saattaa olla oleellisesti suurempi kuin normaaliolosuhteissa.

Nollavaihtoehto

Toteuttamattajättämisvaihtoehdon kohdalla tulee tarkastella myös nykyisin ojitetun alueen luonnontilaan entistämisen vaikutuksia. Paksuturpeisuuden vuoksi ko. sarkaojitusalue ei liene metsäojituskelpoista ja turvetuotannolle vaihtoehtoista, taloudellisesti hyödyllistä käyttömuotoa ei ojitetulle alueelle ole esitetty. Alueen kuivatus aiheuttaa sarkaojitetun alueen laskuajasta tehtyjen vedenlaatumittausten perusteella todennäköisesti edelleen luonnontilaan verrattuna merkittävästi vesistökuormitusta ja luonnontilaisena alue olisi merkityksellisempi myös luonnon monimuotoisuuden kannalta. Ennallistaminen vähentäisi huuhtoutumista etenkin pitemmällä aikavälillä tarkasteltuna ja osaltaan pienentäisi ylivalumia. Esitetyissä mielipiteissä on

tuotu esille kuivatusten aiheuttamasta ylivirtaamien kasvusta johtuvat eroosiohaitat Itäojassa, joiden selvittäminen ei kuitenkaan ole tämän lausunnon yhteydessä mahdollista.

Vesistö- ja kalasto- ja kalastusvaikutukset

Korentosuon turvetuotantoalueen kuntoonpano ja tuotanto toteuttamisvaihtoehdon mukaisesti toteutettuna aiheuttaisivat arviointiselostuksessa esitetty vesiensuojelun taso ja em. kuormituksen arviointiin liittyvät seikat huomioon ottaen merkittävästi arviointiselostuksessa esitettyä voimakkaammat vaikutukset alapuolisen vesistön tilaan. Lisäksi poikkeuksellisissa hydrometeorologisissa olosuhteissa ja/tai häiriötilanteissa voisi aiheutua normaalia suuremman kuormituksen ja siitä aiheutuvien haittavaikutusten uhka vesistön tilalle ja käyttökelpoisuudelle mm. kalavetenä. Haittavaikutusten uhkaa voidaan vähentää vesiensuojelun jatkosuunnittelussa.

Arviointiselostuksessa todetaan Oulun vesi- ja ympäristöpiirissä v. 1992 tehtyyn arvokkaiden pienvesien inventointi –selvitykseen tukeutuen, että hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse arvokkaiksi luokiteltavia pienvesiä. Em. selvitys ei anna riittävästi tietoa pienvesistöistä eikä juuri mitään tietoa vesistöä pienemmistä luonnonvesistä, joten mahdollista ympäristölupahakemusta varten tulee pienvesien mahdollinen esiintyminen selvittää paikallisesti ko. vaikutusalueella.

Vaikutukset pohjavesiin

Arviointiselostuksessa on arvioitu riittävästi hankkeen vaikutuksia pohjavesialueisiin. Korentosuon turvetuotantohankkeella ei ole vaikutusta pohjavesialueisiin.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja linnustoon sekä luonnon monimuotoisuuteen

Hankkeen luontovaikutukset on arvioitu asiantuntevasti ja riittävästi. Alueelta ei ole löytynyt uhanalaisia tai edes harvinaisia kasvilajeja eikä uhanalaisia suotyypppejä. Korentosuon linnustollinen merkitys todetaan paikalliseksi, uhanalaisia lintulajeja ei todettu. Muutonaikaista merkitystä linnustolle ei ole arvioitu yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamassa lausunnossa esittämällä tavalla. Muuten ei yhteysviranomaisella ole huomautettavaa tehtyihin arviointeihin ja johtopäätöksiin.

Vaikutukset metsästykselle, marjastukselle, virkistyskäytölle ja ihmisiin yleensä

Arviointimenettelyyn liittyi kyselytutkimus, jonka yhteysviranomainen näkee riittäväksi. Selvityksen perusteella tehtyihin johtopäätöksiin ei yhteysviranomaisella ole huomauttamista.

Lääninhallitus toteaa lausunnossaan, että ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu riittävän kattavasti. Yhteysviranomaisella ei ole tähän lisättävää.

9) Selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta

Kuntoonpanosuunnitteluvaiheessa tehtävin tarkennuksin ja parannuksin hankkeen toteutusvaihtoehdon vesiensuojelu on mahdollista saattaa hyvälle ja hyväksyttävälle tasolle. Arviointiselostuksessa toteuttamisvaihtoja on vain yksi, jossa koko Korentosuon hanke otetaan heti tuotantoon. Muiden vaihtoehtojen toteuttamisvaihtoehtojen puuttumisen vuoksi arviointiselostus ei täytä arviointimenettelylle asetettavia vaatimuksia. Yhteysviranomainen katsoo kuitenkin, ettei arviointimenettelyä ole välttämätöntä tältä osin täydentää, mutta ympäristölupahakemuksen yhteydessä tulee esittää tarkennukset ja parannukset, joilla hankkeen aiheuttamat ympäristöpaineet saadaan mahdollisimman tehokkaasti vähennetyksi.

10) Ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia

Haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi on ehdotettu konkreettisia toimia vesien käsittelyssä ja pölyn aiheuttamien haittavaikutusten vähentämiseksi. Näistä olisi ollut eduksi koota oma kokonaisuutensa otsakkeen "haitallisten vaikutusten lieventäminen" alle. Nyt haitallisten vaikutusten lieventämisestä on vaikea saada kokonaiskuvaa.

11) Ehdotus seurantaohjelmaksi

Hankkeen käyttö-, kuormitus-, vesistö- ja kalataloustarkkailu voidaan toteuttaa arviointiselostuksessa esitetyltä pohjalta. Tarkkailuista tullaan antamaan määräykset mahdollisessa ympäristöluvassa.

12) Yleistajuinen ja havainnollinen yhteenveto 1-8 kohdassa esitetyistä tiedoista

Arviointiselostukseen liittyy 20 sivun mittainen yhteenveto. Sen havainnollisuutta heikentää jonkin verran suuri pituus.

Johtopäätökset

Arviointiselostuksessa ei ole esitetty varsinaista vaihtoehtoja toteuttamisvaihtoehtoa. Tästä syystä arviointiselostus ei täytä arviointimenettelylle asetettavia vaatimuksia. Arviointimenettelyä ei kuitenkaan ole välttämätöntä tältä osin täydentää, mutta mahdollisen ympäristölupahakemuksen yhteydessä tulee esittää tarkennukset ja parannukset, joilla hankkeen aiheuttamat ympäristöpaineet saadaan mahdollisimman tehokkaasti vähennetyksi.

Kuntoonpanosuunnitteluvaiheessa tehtävin tarkennuksin ja parannuksin hankkeen toteuttamisvaihtoehdon vesiensuojelu on mahdollista saattaa hyvälle tasolle.

Toteuttamisvaihtoehdon kuormitusvaikutus on selvästi arviointiselostuksessa esitettyä suurempi. Lisäksi olisi uhkaa poikkeuksellisissa hydrometeorologisissa olosuhteissa ja/tai häiriötilanteissa tapahtuvalle normaalia suuremmalle kuormitukselle, jos hanke toteutettaisiin sellaisenaan arviointiselostuksessa esitetyn vesiensuojelusuunnitelman mukaisesti. Hanke aiheuttaisi merkittävästi arviointiselostuksessa esitettyä

voimakkaammat vaikutukset alapuolisen vesistön tilaan ja käyttökelpoisuuteen.

Mahdollisessa ympäristölupahakemuksessa luonnonhuuhtouma tulee arvioida tässä lausunnossa esitetyt näkökohdat huomioonottaen uudelleen. Arvioinnissa edelleen ilmenevät epävarmuustekijät tulee tällöin myös esittää. Tässä lausunnossa esitetyt kuormituksen arvioinnissa käytettyihin kuormituslukuihin liittyvät epävarmuustekijät ja muut esitetyt näkökohdat tulee ottaa kuormituslaskelmissa ja -tarkasteluissa huomioon mahdollista ympäristölupahakemusta laadittaessa.

Toteuttamattajättämisvaihtoehdon kohdalla olisi ollut perusteltua tarkastella myös nykyisin ojitetun alueen luonnontilaan entistämisen vaikutuksia.

Mahdollista ympäristölupahakemusta varten tulee pienvesien mahdollinen esiintyminen selvittää paikallisesti ko. hankkeen vaikutusalueella.

Ympäristökeskuksen johtaja

Mauno Rönkkömäki

Biologi

Pekka Hynninen

Suoritemaksu 5000 €

Tiedoksi

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Utajärven kunta
Utajärven kunnan kirjasto ja ilmoitustaulun hoitaja
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry
Lausunnonantajat
Mielipiteiden esittäjät

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

Maksu määräytyy ympäristöministeriön asetuksessa (1415/2001) olevan alueellisen ympäristökeskuksen maksullisia suoritteita koskevan maksutaulukon mukaisesti. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ympäristökeskukselta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite, vaatimus maksun muuttamiseksi sekä oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite. Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määrittämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen postiosoite on PL 124, 90101 OULU ja käyntiosoite Isokatu 9, Oulu.